

Täysistunto

Torstai 9.4.2026 klo 16.00—22.01

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2025 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 1/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 1/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Koponen.

Keskustelu

18.59 **Ari Koponen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen sivistysvaliokunnan vuoden 26 ensimmäisen mietinnön. Valiokunta puoltaa mietinnössään yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamista siten, että korkeakouluopiskelijalla voi kerrallaan olla vain yksi samantasoinen tutkintoon johtava opiskeluoikeus. Jos opiskelija ottaa vastaan uuden opiskeluoikeuden, hän menettää voimassa olevat saman- ja alemman-tasoiset opiskeluoikeudet.

Esitys liittyy hallitusohjelman tavoitteeseen nostaa korkeakoulutettujen nuorten aikuisten osuus mahdollisimman lähelle 50:tä prosenttia vuoteen 2030 mennessä, ja sen tarkoituksena on luoda edellytykset korkeakoulututkinnon suorittamiseen mahdollisimman monelle sellaiselle henkilölle, jolla tutkintoa tai opiskeluoikeutta ei vielä ole. Sivistysvaliokunnan mielestä koulutustason nostamista koskevan tavoitteen saavuttamisen ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen kannalta on ensisijaista, että mahdollisimman moni saa opiskelupaikan korkeakoulusta.

Säännösmuutosten tarkoituksena on myös sujuvoittaa koulutuspolkuja ja vähentää korkeakouluissa vailla aktiivista käyttöä olevia opiskeluoikeuksia ja näistä johtuvaa hallinnollista työtä. Tarkoituksena on lisäksi kannustaa opiskelijoita suunnitelmalliseen opiskeluun ja tutkinnon suorittamiseen sekä parantaa koulutuksen läpäisyä.

Sivistysvaliokunta toteaa mietinnössään, että käsiteltävänä oleva lainmuutosesitys on yksi koulutustason nostamiseen tähtäävistä useista toimenpiteistä. Valiokunta korostaa, että nyt ehdotetun yksittäisen uudistuksen vaikuttavuus perustuu lähinnä hakukäyttäytymisen muutokseen eli siihen, että esitettyjen säännösten odotetaan vähentävän opiskeluoikeuden jo saaneiden hakeutumista uuteen koulutukseen. Tällöin opiskelupaikat kohdentuvat entistä tehokkaammin opiskelupaikkaa vailla oleville henkilöille.

Muista toimista vaikuttavin on korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määrän lisääminen, mutta sillä edellytyksellä, että paikat kohdistuvat merkittävässä määrin ensikertalaisille ha-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

kijoille. Kokonaisuuteen sisältyvät myös kelpoisuuksien ja koulutuspolkujen kehittäminen sekä jatkuvan oppimisen mahdollisuuksien, opiskelijoiden joustavien siirtymien ja korkeakoulujen opetussyhteistyön lisääminen. Lisäksi ministeriössä valmistellaan hallituksen esitystä avoimen korkeakouluopetuksen opintotietokokeilusta, jonka tarkoituksena on antaa toiselle asteelle valmistuneille ja ilman korkeakoulupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuus suorittaa maksutta 30 opintopisteen laajuiset avoimet korkeakouluopinnot. Esitys on tarkoitettu eduskunnalle toukokuussa 26.

Valiokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee seurata ja arvioida esityksen vaikutuksia hakukäyttäjyymiseen erikseen ja myös osana koulutustason nostamista koskevien toimenpiteiden kokonaisuutta. Valiokunta pitää tärkeänä, että uudistuksesta tiedotetaan kattavasti paitsi korkeakouluja ja niiden opiskelijoita myös toisen asteen opinto-ohjaajia ja sieltä valmistuvia nuoria.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.8.26. Lakeja sovelletaan ensimmäisen kerran otettaessa opiskelijoita 1.1.27 alkavaan koulutukseen.

Puhemies! Loppuun totean, että mietintö ei ollut yksimielinen ja siihen sisältyy yksi vastalause.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

19.03 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Sivistys ei ole vain arvo, se on myös turvaa. Korkea osaaminen vahvistaa yhteiskunnan kriisinsietokykyä, työvoiman riittävyttä ja kansantalouden kantokykyä. Nämä ovat erottamaton osa arjen turvallisuuttamme. Tavoitteena on nostaa korkeakoulutettujen nuorten osuus 50 prosenttiin. Se ei ole vain koulutuspoliittinen tavoite, vaan se on myös turvallisuuspoliittinen teko.

Tänä päivänä Suomessa yli 25 prosenttia korkeakoulujen aloituspaikoista menee hakijoille, joilla on jo opiskeluoikeus tai tutkinto. Samanaikaisesti moni nuori jää ilman ensimmäistä opiskelupaikkaansa. Tämä on ongelma paitsi koulutukselle myös huoltovarmuudelle. Yhteiskunnan selkäranka syntyy siitä, että mahdollisimman moni saa koulutuksen ja osaamisen, joilla Suomea rakennetaan ja puolustetaan. Tähän ongelmaan puututaan nyt.

Arvoisa puhemies! Yhden opiskeluoikeuden sääntö on tässä ratkaiseva keino. Kun jokaisella voi olla kerrallaan vain yksi samantasoinen opiskeluoikeus, vapautuu vuosittain huomattava määrä opiskelupaikkoja heille, joilla ei ole vielä tutkintoa. Se on sivistyksen laajentamista. Mitä laajempi on koulutettujen joukko, sitä vahvempi on yhteiskunnan turvallisuus.

Turvallisuus syntyy osaamisesta. Se syntyy opettajista, insinööreistä, sairaanhoitajista, tietoturva-asiantuntijoista ja kaikista heistä, jotka pitävät yhteiskuntaa käynnissä. Kun korkeakoulujen resurssit kohdistuvat aidosti opiskeleviin eikä passiivisiin rinnakkaisopiskeluoikeuksiin, näin saamme nopeammin valmistuvia ja paremmin työelämään sijoittuvia osaajia. Tämä on suoraan myös talouden ja huoltovarmuuden etu.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt nyt esityksen ja ehdottaa mietinnössään, että ehdotetun uudistuksen vaikutuksia opiskelupaikkaa hakevien hakukäyttäjyymiseen sekä erikseen että myös koulutustason nostoon tähtäävien toimenpiteiden kokonaisuuden osana tulee seurata ja arvioida huolellisesti. Tämä on tärkeä osa lain toimivuuden varmistamista.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä on selkeä yhteys koko kansallisen turvallisuuden kenttään. Vahva, osaava ja sivistynyt kansakunta on tulevaisuuden paras turvakuu. Siksi tästä uudistuksesta ei pidä ajatella, että se rajoittaisi mahdollisuuksia, vaan päinvastoin se

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

avaa ovia tuhansille nuorille, joille koulutus on sekä mahdollisuus että turva. Opiskeluoi-
keudet eivät saa kasaantua harvoille. Sivistys kuuluu ihan kaikille, ja kun se kuuluu kaikil-
le, myös turvallisuus kuuluu kaikille. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.07 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva esitys ehdottaa opiskeluoi-
keuden päättymistä tilanteissa, joissa opiskelija valmistuu, luopuu opiskeluoi-
keudestaan tai ottaa vastaan uuden tutkintoon johtavan opiskelupaikan. Tavoitteena on sel-
keyttää korkeakoulujärjestelmää ja kohdentaa opiskelupaikat tehokkaammin niille, joilla
ei vielä ole tutkintoa. Ehdotetut säännökset vähentävät korkeakouluissa vailla aktiivista
käyttöä olevien opiskeluoikeuksien määrää ja kannustavat opiskelijoita suunnitelmalli-
seen opintojen suorittamiseen. Tämä tukee tavoitteena olevaa tutkintojen valmistumista ta-
voiteajassa. Maanpuolustuskorkeakoulun ja Poliisiammattikorkeakoulun tutkinnot jäävät
ehdotetun sääntelyn ulkopuolelle.

On tärkeää korostaa, että uudistuksen vaikutus perustuu hakukäyttötymisen muutok-
seen. Tarkoitus on ohjata opiskelijat hakemaan paikkoja suunnitelmallisesti ja sitoutunees-
ti, mikä kohdentaa opiskelupaikat entistä paremmin niille, jotka ovat ensikertalaisia ja tut-
kintoa tavoittelevia.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä muutos on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla pyritään
nostamaan maamme koulutustasoa. Keskeisiä toimia ovat korkeakoulutuksen aloituspaik-
kojen lisääminen, kelpoisuuksien ja koulutuspolkujen kehittäminen sekä joustavien siirty-
mien ja opetussyhteistyön vahvistaminen. Lisäksi käynnissä on yliopistojen siirtohakume-
nettelyjen kehittämishanke, ja suunnitteilla on hallituksen esitys avoimen korkeakouluope-
tuksen opintosetelikoelusta, joka tarjoaa nuorille mahdollisuuden suorittaa maksutta 30
opintopisteen laajuiset opinnot.

Kokonaisuudessaan ehdotetut säännökset tukevat koulutusjärjestelmän oikeudenmu-
kaista ja tarkoituksenmukaista toimintaa. Opiskelupaikat kohdentuvat niille, joilla ei vielä
ole tutkintoa, ja samalla järjestelmä kannustaa suunnitelmalliseen opiskeluun sekä tutkin-
tojen suorittamiseen tavoiteajassa. Tämä vahvistaa korkeakoulutuksen vaikuttavuutta ja
edistää nuorten mahdollisuuksia löytää itselleen sopiva koulutuspolku.

Koulutus ja sivistys ovat osa Suomen turvallisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.10 **Sara Seppänen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva esitys tuo sel-
keyttä ja tarkoituksenmukaisuutta korkeakoulujen opiskeluoikeuksiin. Tavoitteena ei ole
kaventaa kenenkään sivistyksellisiä oikeuksia vaan varmistaa, että rajalliset opiskelupai-
kat kohdentuvat juuri niille, joilla ei vielä ole tutkintoa ja jotka sen myös tarvitsevat.

Tässä on nyt tärkeää huomata, että lakiesitys ei ole tietenkään mikään yksittäinen ihme-
teko vaan se on yksi osa tätä laajempaa kokonaisuutta, jolla pyritään nostamaan koulutus-
tasoa ja parantamaan nimenomaan tämän koko järjestelmän toimivuutta. Aloituspaikkoja
lisätään, myös siirtohakuja kehitetään kaikkien yliopistojen voimin, ja valmistellaan opin-
tosetelikoelua, joka tarjoaa nuorille maksuttoman mahdollisuuden tutustua korkea-
kouluopintoihin 30 opintopisteen verran. Kaikki nämä toimet yhdessä muodostavat lisää
sitä vaikuttavuutta, jotta tätä koulutustasoa voidaan nostaa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

Tätä esitystä on kritisoitu siitä, että se vaikeuttaisi kahden tutkinnon samanaikaista suorittamista. Tilastot kuitenkin osoittavat meille sen, että aktiivisesti kahta tutkintoa suorittavia on noin 440 opiskelijaa, eli on kyse hyvin pienestä joukosta. Tämä sääntely kohdistuu siis niihin tilanteisiin, joissa opiskeluoikeuksia pidetään ikään kuin varalla, ei käyttöä varten. Tämä ei tietenkään ole kestävä eikä oikeudenmukaista kaikille niille uusille hakijoille. On myös esitetty, että tämä esitys vaikeuttaisi alanvaihtoa, mutta tosiasiasa, kun hakijajoukosta poistuvat ne, joilla ei ole aikomustakaan suorittaa uutta tutkintoa aidosti, alanvaihtoa tavoittelevien mahdollisuudet nimenomaan paranevat. Samalla korostan, että opinto-ohjauksen merkitys nyt kasvaa ja meidän tulee oikeasti nyt tukea ja ohjata nuoria oikeiden ratkaisujen löytämisessä.

Opposition hylkyvastalauseessa väitetään, että tämä rajoittaisi sivistyksellisiä oikeuksia ja lisäksi korkeakoulujen hallinnollista taakkaa. Kuitenkin samassa lausunnossa myönnetään, että esimerkiksi Maanpuolustuskorkeakoululle ja Poliisiammattikorkeakoululle sääntely olisi haitallista henkilöstösuunnittelun kannalta. Juuri tästä syystä nämä alat on rajattu tämän esityksen ulkopuolelle, Suomen turvallisuutta ei ole varaa heikentää. On erikoista, että vihreät ja vasemmisto eivät tässä kysymyksessä näe turvallisuuden erityisasemaa.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen koulutusjärjestelmän on uudistuttava. Meillä ei ole varaa rakenteisiin, jotka sitovat resursseja ilman todellista hyötyä. Taloudellinen tilanne edellyttää järkevää, vaikuttavaa ja tehokasta rahankäyttöä, ja tämä esitys nyt on yksi ratkaisu näihin kysymyksiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hoskonen poissa, edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Holopainen.

19.13 Mari Holopainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä todellakin ehdotetaan muutettavaksi yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia niin, että opiskeluoikeus päättyisi tilanteessa, jossa opiskelija ottaa vastaan uuden tutkintoon johtavan opiskeluoikeuden. Hallitus perustelee esitystä sillä, että se vähentäisi koulutuksen kasautumista ja nostaisi korkeakoulutettujen nuorten osuutta. Tämä ei kuitenkaan näytä toteutuvan lausunnonantajien tietojen perusteella.

Emme todellakaan kaikkia hallituksen esityksiä vastusta, vaan arvioimme niitä aina sisällön perusteella. Tässä kohtaa tiedämme, että työttömyystilanne on erittäin huolestuttava ja myöskin muun muassa tekoäly tulee muuttamaan työmarkkinoita niin, että yhä useammat nuoret, mutta monet muutkin meistä, joutuvat hakeutumaan uusille aloille. Tässä tilanteessa tietysti olisi toivottavaa, että opiskelusta ja alanvaihdosta tehdään mahdollisimman helppoa. Näin ei kuitenkaan hallitus ole päättänyt tehdä, vaan nyt tässä tilanteessa todellakin alanvaihtoa hankaloitetaan. Näissä tilanteissa, joissa opiskelija todella haluaa suorittaa kaksi tutkintoa, joutuu hän hallituksen mallissa opiskelemaan ne peräjälkeen. On vaikea ymmärtää, mitä lisähyötyä saavutetaan sillä, ettei opintoja pysty suorittamaan lainkaan limittäin. Tämä voikin saamiemme tietojen mukaan johtaa siihen, että tutkintojen suorittamisen aika pidentyy, koska useampia tutkintoja todellakin voi opiskella vain peräkkäin. Tämä tuo myös hyvin paljon lisää tarpeetonta hallinnollista työtä.

Aloituspaikkojen lisääminen ja niiden täysimääräinen resursointi korkeakouluille olisi todellinen keino koulutusasteen nostamiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

Suomi hyötyy siitä, että opiskelijat voivat tavoitella intohimojaan ja rakentaa itselleen opintokokonaisuuksia. Onkin erikoista, kuten täällä tuotiin esiin, että tämä pätee hallituksen mielestä ainoastaan Maanpuolustuskorkeakouluun ja Poliisiammattikorkeakouluun. Totta kai tunnistamme tämän tarpeen myös näissä opinahjoissa, mutta emme olisi kieltämässä myöskään muilta aloilta monialaista osaamista. Koulujärjestelmää on syytäkin kehittää, ja on toivottavaa, että lisätään erilaisia mahdollisuuksia opiskella sivuaineita nykyistä joustavammin. Tämä kulttuurimuutos olisi kuitenkin syytä saada aikaan porkkanan eikä kepin kautta.

Myöskin ennakoitavuus puuttuu jälleen kerran tästä hallituksen esityksestä. Kannamme huolta myös lain valmistelun ja voimaansaattamisen nopeudesta. Tämä voi valitettavasti tulla yllätyksenä monelle. Ihmiset usein kuitenkin myös suunnittelevat tulevaisuuttaan aika pitkälle. Opinto-oikeuksien rajoittaminen vaikuttaa nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin, ja olisi hyvä, että he tietäisivät jo hyvissä ajoin, mitä seurauksia heidän opintopaikkansa valinnoilla on. Jos laki tulee voimaan jo syksyllä ja koskee jo näitä tulevia opiskelijavalintoja, ei nuorilla tosiasiallisesti ole juurikaan aikaa varautua näihin seurauksiin.

Näistä ja muista syistä, joita en kaikkia tässä ole luetellut, mutta ne ovat löydettävissä myös täältä meidän vastalauseesta, olemme vihreissä päätyneet siihen, että emme kannata tätä hallituksen esitystä. Tulemme myöskin esittämään sivistysvaliokunnassa esittämämme mukaisen vastalauseen, jota sivistysvaliokunnassa myös vasemmisto tuki. Valitettavasti tällä kertaa demarit ja keskusta eivät olleet oppositiorintamassa opiskelijoiden joustavien opinto-oikeuksien puolella. Pidän tätä lausumaa, joka tuotiin mietintöön, varsin vähäpätöisenä. Suoraan sanoen se, että vaaditaan tekemään selvitys tämän uudistuksen vaikutuksista, on minusta kyllä ihan tavanomaista lainvalmistelua, eli toivottavasti lainvalmistelun vaikutuksia selvitetään muutenkin kuin tällaisen ponnien avulla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.19 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun tästä laista täällä salissa lähetekeskusteltiin, avasin keskustelun semmoisesta kysymyksestä, että kun tällä hetkellä meidän ikäluokka, joka tuonne korkeakouluun ja toiselle asteelle menee, on noin 60 000 ja meillä korkeakouluista yliopistoissa on 25 000 ja ammattikorkeakouluissa 31 000 aloituspaikkaa, noin 56 000 aloituspaikkaa yhteensä — ja ikäluokka on tuo, mitä minä äsken sanoin — ja nyt tällä hetkellä syntyvyys taitaa olla, oli viime vuonna, 46 000. Meillä on tällainen ongelma tässä, että meillä on kuitenkin aika pieni tämä ikäluokka. Meillä näitä avoimia aloituspaikkoja on kohtuullinen määrä siihen nähden, jos ajatellaan, että meidän pitäisi saada korkeakoulutettujen määrää kasvatettua nykyisestään. Jotakin tässä meidän omassa koulutusjärjestelmässämme on vikana, että me emme pysty tällä määrällä viemään osaamista tuolla korkea-asteella läpi ja sillä tavalla sitä nostamaan. Meille tulee välivuosia siellä, kun on erilaisia hakuprosesseja ja muita tehty. Joissain Euroopan maissa näitä hakemisia ei ole niin paljon kuin meillä on, ja sillä tavalla on sujuvoitettu sitä opiskelua. Niihin kohtiin ehkä olisi pitänyt enemmän kiinnittää huomiota.

Tämä lakiesitys tuo muutoksia pieneen joukkoon suhteessa koko opiskelijamäärään, mutta se on se opiskelijajoukko, joka opiskelee kahta tutkintoa. Aika kovatahtista opiskelua täytyy tehdä, että pystyy siihen. Mutta minusta tässä pääkysymys on ollut kuitenkin opiskelupaikkojen pitäminen silloin, kun ei opiskella, ja se osio on tässä sen takia varmasti

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

hyödyllistä viedä eteenpäin. Tämä koko lakiesitys ei puutu siihen todelliseen isoon ongelmaan, tämä puuttuu tiettyyn osaan.

Sitten täällä mainostetaan myös sitä, että sellainen henkilö, jolla ei ole opiskeluoikeutta, voi 30 opintopistettä opiskella, mikä on hyvä asia, sillä tavalla vähän rakennetaan polkua korkeakouluun. Se on noin 10 prosenttia, 15 prosenttia, ammattikorkeakoulun tutkintomäärästä. Sinänsä siinä voidaan niitä hyödyntää, ehkä sitä välivuottakin, mikä siinä näitten meidän toimenpiteitten johdosta tulee.

Itse tämä lakiesitys varmasti on tämänsuuntaisesti menossa läpi, mutta minua huolestuttaa, että tämä ei puuttunut siihen isoon ongelmaan, joka tämän ympärillä on. Meillä on paikkoja, ja meillä on pieni ikäluokka, ja me ei pystytä viemään tätä koko porukkaa läpi niin kuin me haluaisimme. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mikkonen.

19.22 **Krista Mikkonen vihr:** Arvoisa puhemies! Todellakin on helppo yhtyä tuohon edelliseen, edustaja Lylyn puheenvuoroon siinä, että meidän pitäisi pikemminkin miettiä niitä todellisia ongelmia, miten me pystymme koulutustasoa nostamaan, sillä valitettavasti korkeakoulutettujen osuus on Suomessa laskenut, ja me emme ole pääsemässä niihin tavoitteisiin, mitä olemme asettaneet. Nämä tavoitteet ovat tietysti sen takia tärkeitä, että me tiedämme, että koulutus on se avain menestykseen, jos ajatellaan yhteiskuntaa, tai jos ajatellaan yksilöä, se tuo varmuutta myös siihen työn saamiseen. Niinpä tämän yhden opiskeluoikeuden säännösten kaltaisten keinojen sijasta pitäisi purkaa niitä esteitä, jotka korkeakoulutuksen tiellä monesti ovat. Nämä liittyvät esimerkiksi oppimisen ongelmiin, taloudelliseen tilanteeseen, epävarmuuteen omasta suunnasta ja hyvinvointiin liittyviin ongelmiin. Mutta valitettavasti hallitus on esimerkiksi kasvattanut entisestään opintotuen lainapainotteisuutta tänä aikana, jolloin opintolainat ovat muutenkin kasvaneet merkittävästi. Tietysti tällaiset isot lainat tässä epävarmassa maailmassa ovat este koulutusta eteenkin niille, joilla ei ole vahvoja taloudellisia turvaverkkoja lähipiirissä.

Todellakin tätä esitystä nyt perustellaan sillä, että tämä vähentäisi koulutuksen kasautumista ja tätä kautta nyt vapautuisi sitten näitä korkeakoulupaikkoja niin, että pääsisimme tuohon 50 prosentin tavoitteeseen, mutta kyllähän tämä ongelma, että joillakin on useampia opiskeluoikeuksia, ei ole se perussy s siihen, miksi emme ole tuohon 50 prosentin tavoitteeseen oikein pääsemässä. Siis puhutaan vain alle kolmesta prosentista opiskelijoista, joilla on useita opinto-oikeuksia, ja näihinkin ratkaisuihin liittyvät lukuisat erilaiset elämäntilanteet ja työllistymiseen liittyvät arviot.

Tänä aikana, kun nuoret ovat varsin ahdistuneita koulutusvalinnoista tulevan työuran kannalta, nyt luodaan lisää paineita tällä uudella hallinnollisella mekanismilla, joka nuorten epävarmuutta lisää. Päinvastoin pitäisi miettiä sellaisia ratkaisuja, jolloin nuorena tehdyt ratkaisut eivät tuntuisi yhtä lopullisilta, sillä jo nykyisin moni nuori pitää välivuosia, koska he haluavat saada opinto-oikeuden juuri varmasti oikeaan koulutusohjelmaan. Tämä lisää sitä, että ikään kuin virheitä ei voi tehdä, vaikka tiedämme, että tässä ajassa, joka muuttuu kiihtyvää vauhtia, entistä enemmän pitäisi luoda pikemminkin joustavuutta siihen, että pystyy opiskelemaan ja tarvittaessa opiskelemaan vaikka parikin tutkintoa. En näe koulutuksen kasaantumista sillä tavalla niin suurena ongelmana, mitä tämän esityksen perusteella siitä luodaan, kun tiedämme, että me tarvitsisimme entistä enemmän osaavaa ja koulutettua väkeä. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

19.25 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Korkeakoulut eivät ole makkaratehtaita. Niissä rakennetaan sivistystä, osaamista, unelmia ja uusia polkuja niin yksilöille kuin koko yhteiskunnalle. Hallituksen koulutuspolitiikassa valitettavasti tuntuu kuitenkin olevan valloillaan tämä liukuhihna-ajattelu, ja se jatkaa Suomessa itse asiassa monesti aikaisemminkin ollutta linjaa, jossa korkeakoulutusta kehitetään rajoitusten ja suitsimisen kautta. Ajattellaan, että nuoret täytyy laittaa entistä tiukemmin jonkinlaiseen putkeen, jotta heidät saadaan sieltä nopeammin ulos ja työelämään.

Tällaisen jäykän rajoitteen pamauttaminen korkeakouluihin ja opiskelijoiden niskaan ei vastaa tulevaisuuden haasteisiin. Epätyypillistenkin opintoyhdistelmien arvoa ei välttämättä viranomaisen tunnista, mutta juuri niistä voi versoa sitä uutta luovaa ajattelua ja monialaista osaamista, joka nostaa ja uudistaa Suomea. Nuoret tuntevat jo nyt ennennäkemättömää epävarmuutta ja paineita tulevaisuutensa osalta, ja tämä esitys on omiaan kasaamaan lisää paineita nuorten niskaan.

Vihreät ovat esittäneet päinvastaisia toimia, joilla helpotettaisiin sitä nuorten kokemaa ahdistusta liittyen esimerkiksi juuri siihen lopullisuuden tunteeseen, kun moni nuori kokee, että heidän nuorena tekemänsä valinnat ovat sitten ikään kuin jo lopullisia, tulevaisuutta määrittäviä asioita, minkä takia sitten he eivät ehkä uskalla lähteä kokeilemaan asioita. Me olemme esittäneet, että ensimmäisen vuoden korkeakouluopinnot eivät vielä kuluttaisi ensikertalaiskiintiötä, mikä madaltaisi kynnystä ottaa vastaan opiskelupaikka, katsoa, löytyisikö se oma polku sitä kautta. Olemme myös esittäneet hakijasuman purkamiseksi ja koulutustason nostamiseksi merkittävää lisäystä korkeakoulujen aloituspaikkoihin. Tämä olisi se todellinen keino vastata niihin osaamistarpeisiin, joita Suomella tulevaisuudessa on, ja luoda nuorille toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

19.27 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, monet uudistukset, jotka nyt vaikuttavat opiskelijoiden elämässä, ovat sellaisia, joita moni meistä ei taas ole opintojen aikana vielä elänyt, joten ne mielikuvat saattavat olla nyt hieman vanhentuneita. Nythän on hyvin vahvasti jo painotettu ensikertalaisuuskiintiötä. Opinto-oikeuksiin on tullut tietyt aikarajat, ja monet opiskelijat myös joutuvat hyvin lainapainotteisesti opiskelemaan, ja tietysti tiedämme, että on myös hyvin vaikea saada kesätöitä tällä hetkellä ja rahoittaa niitä opintoja. Nyt tämä muutos vielä tähän päälle, niin todellakin tällä voi olla opintoja pidentävä vaikutus eli aika lailla päinvastaisia vaikutuksia kuin mitä hallitus on ehkä tavoitellut. Opiskelijat joutuvat entistä tarkemmin miettimään, mihin hakevat, ja siinä tähän Suomessa itse asiassa ollaan haluttu päästä eroon, jotta ei tulisi näitä välivuolia ihan näin paljon.

Nyt näyttää myös siltä, että hallitus on tuomassa maksullisen kaistan korkeakouluihin myöhemmin avoimen korkeakoulun kautta. Tietysti sitten on kysymys, mikä siitä tekee enää avoimen korkeakoulun, jos puhutaan, että täyden tutkinto-oikeuden voi tehdä maksullisesti. Se varmasti vastaisi pitkälti sitä tutkinto-oikeutta, joka nyt siellä korkeakoulujen puolella on maksuttomana. Tietysti tämänkaltaiset uudistukset vievät myös sitä maailmaa kohti.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

Me vihreissä ei kannateta sitä, että tehdään korkeakoulutuksesta maksullista. Me tiedetään, että on hyvin suuret vaikutukset sillä, miten tasa-arvoiset mahdollisuudet nuorilla on päästä etenemään juuri osaamisen perusteella, eikä haluta sellaista maailmaa, että tähän tulisi muutos, jossa raha ratkaisee. On totta, että meillä on pienenevät ikäluokat, mutta meillä on myös semmoisia paikkoja, joihin halutaan, ja sitten on toisia opiskelupaikkoja, joista ei ole ihan niin paljon kysyntää. Kuten nuorisobarometri osoittaa, nuoret haluavat opiskella — se on hieno juttu — ja meidän kuulemisten mukaan näyttää siltä, että tämä kysyntä kohdistuu aika paljon yliopistoihin painotetusti, joten tätäkin varmasti tässä kannattaa miettiä, että meillä korkeakouluilla todella olisi sitten varaa myös avata uusia opiskelupaikkoja.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.30 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy hämmästellä tässä keskustelussa jälleen sieltä vasemmalta laidalta tulevaa kritiikkiä, koska nyt tämä hallitus on tehnyt merkittäviä koulutuspoliittisia linjauksia niin perusopetukseen kuin sinne jatko-opintoihin ja korkeakouluihinkin. Meillä on parlamentaarinen korkeakoulupoliittinen työryhmä, jossa ollaan tehty mittavia linjauksia. Samoin hallitus on lisännyt korkeakoulupaikkoja, tulee lisäämään reilulla tuhannella ja juurikin niille kasvualoille, joita me Suomessa tarvitaan. Hallitus on satsannut merkittävästi perusopetukseen, koska perusopetuksessa luodaan pohja näille perustaidoille — lukemiselle, laskemiselle, kirjoittamiselle — ja erityisesti haluaisin nostaa sinne vielä vahvan itsetunnon ja vuorovaikutustaidot. Näillä perustaidoilla on sitten tarkoitus edetä jatko-opintoihin ja sitä kautta myös sitten työelämään sijoittumiseksi.

Yksikään nuori ei saa tippua, ja tällä esityksellä juurikin pyritään siihen: osaamistason nostoon, osaamistakuuseen ja työelämään sijoittumiseen. Sitten vielä hallitus on tehnyt tämän opintosetelikoelun, jolla nuoret pääsevät kokeilemaan avoimia korkeakouluopintoja. Kyllähän tässä on merkittäviä satsauksia. Nyt meidän täytyy antaa uskoa ja luottamusta siihen myös tässä talossa, nuoriin ja opiskeluasioihin, että myös nuorille syntyy se tulevaisuudenusko.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.32 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä tosiaan rajataan opinto-oikeus korkeakouluissa vain yhteen opiskelupaikkaan kerrallaan. Perustelu, tai se tavoite, minkä hallitus kertoo, että tällä saataisiin lisää aloituspaikkoja, on ihan tarpeellinen ja hyvä. Me ollaan OECD-tilastoissa tiputtu keskiarvon alapuolelle meidän osaamistasossa, korkeakoulutustasossa, ja sitä todella pitäisi saada nousuun, mutta sitten kun kuulemisessa kuultiin korkeakouluja, niin he kertoivat, että he näkevät, että tällä syntyy lähinnä lisää byrokratiaa sen suhteen, että tarkastetaan opintopaikkojen määrää, ja uusiin aloituspaikoihin tästä ei vapaudu rahoitusta, sillä tällä hetkellä jo sisäänotoissa otetaan sen verran enemmän opiskelijoita sisään, että huomioidaan tämä, että osalla esimerkiksi lapsensaannin, armeijan, vaihto-opiskeluvuoden takia sinne syntyy näitä tyhjiä vuosia. Eli tällaista lisäpaikkamäärää tästä ei ole syntymässä. Uudet aloituspaikat tarvitsisivat lisärahoituksen, jotta sitten sitä korkeakoulutuksen laatua pystyttäisiin myös pitämään yllä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

No, tästä syntyy myös sellaisia ongelmia, että jos on halunnut tehdä monialaisia opintoja tällä hetkellä, niin tämä nykyinen rahoitusmalli ei kannusta yliopistoja ja korkeakouluja niitä kovasti tarjoamaan, ja tämän vuoksi jotkut ovat hakeutuneet lukemaan kahta tutkintoa yhtä aikaa. Tämä määrä, joka näin toimii, ei myöskään ole kovin hurja, mutta niillä, joilla rahkeita on tehdä kahta tutkintoa yhtä aikaa, pitäisi mielestäni se mahdollisuus olla.

Olisi myös ollut syytä tuoda tämäntyyppisen esityksen kanssa yhtä aikaa esitys siitä, miten kannustetaan jatkossa korkeakouluja tarjoamaan lisää sivuaineopintoja mahdollisesti toisesta korkeakoulusta, toisesta tiedekunnasta, mahdollisesti myös ammattikorkeakoulusta, koska siellä se mahdollisuus on vielä vähäisempi kuin yliopistoissa. Näiden pienien opintokokonaisuuksien, joita myös täydennyskoulutuksessa tarvitaan enemmän, rahoitusmallia pitäisi kehittää sitten siihen suuntaan, että näitä olisi mahdollista edistää. Nyt tehdään ainoastaan tämä raja, joka rajaa sen mahdollisuuden, että teet esimerkiksi kahdesta tiedekunnasta tai kahdesta yliopistosta opintoja yhtä aikaa. Itse aikoinaan tein sekä valtiotieteellisiä opintoja että opettajankoulutusta, ja varsin hyödylliseksi olen nähnyt, että näitä molempia opintoja pystyi edistämään.

No, sitten jos katsoo vähän pidemmälle ja vaikka Sitran juuri tekemää avausta siitä, että korkeakoulutuksesta pitäisi tehdä maksullista, niin näen tässä kyllä ison riskin siihen, että tässä valmistellaan sitä, että tämä toinen korkeakouluopiskelupaikka voidaan tehdä maksulliseksi, ja olisi ihan tärkeää kuulla esityksen tekijöiltä, että tästä irtisanouduttaisiin, tai että sitten suoraan kerrotaan, että tämä maksullinen korkeakoulutus on se tavoite, [Puhemies koputtaa] joka hallituksella on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

19.35 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Jäin tässä oikein kuuntelemaan, kun hetki sitten listattiin näitä hallituksen merkittäviä koulutuspoliittisia tekoja ja linjauksia. Perusopetuksen panostukset mainittiin kahdesti edustajan puheenvuorossa. Haluan kuitenkin muistuttaa, että hallitus on vastapainona näille perusopetuksen panostuksille leikannut kunnilta eli käytännössä sieltä perusopetuksesta monessa tapauksessa. Eli nämä valitettavasti kumoavat toisensa. Ei voi ajatella, että on uskottavaa koulutuspolitiikkaa yhdellä kädellä antaa ja toisella kädellä ottaa se pois.

Korkeakoulupoliittinen työryhmä mainittiin merkittävänä saavutuksena. On tietysti hienoa, että korkeakoulupoliitikasta on jatkettu parlamentaarista keskustelua, kuten aiemminkin vaalikausilla, ja vielä jäämme sitten odottamaan, että nämä linjaukset todella toteutuvat. Itse ajattelen, että kunnianhimoisempaakin otetta meidän koulutuspolitiikkaamme ja korkeakoulupoliitiikkaamme voisi ottaa, mutta aika näyttää, konkretisoituvatko esimerkiksi koulutustason noston aidosti vaatimat aloituspaikkalisäykset. Tämä hallituksen nyt tekemä aloituspaikkalisäys on hyvä alku, mutta kuten edellä todettiin, aloituspaikat vaativat myös resurssit tuekseen, jotta kyse ei ole vain siitä, että samaa voita levitetään entistä ohuemman leivän päälle.

Haluan mainita Uudenmaan kansanedustajana tietysti myös tämän Uudenmaan aloituspaikkatarpeen, johon toivoisin hallitukselta napakampaa otetta. Meillä Uudellamaalla korkeakoulupaikkojen määrä on suhteessa nuorten määrään pienin koko maassa, joten toivoisin, että niitä lisäyksiä saataisiin tietenkin tälle alueelle, jotta myös uusimaalaisilla nuorilla olisi niitä mahdollisuuksia opiskella yhtä lailla kuin muuallakin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

Opintoseteliä kiitän. Minusta on hienoa, että hallitus on tarttunut tähän esitykseeni, josta viime kaudella tein toimenpideoitteen. Se on minusta hyvä lisätyökalu saada nuoria kiinni opintoihin toisen asteen jälkeen, vaikka ne korkeakoulujen ovet eivät valintakokeissa vielä avautuisikaan. Mutta sen sijaan tämä avoimen tutkinnonanto-oikeus, jota hallitus puskee läpi, uskoakseni petaa tietä maksulliselle koulutukselle Suomessa ja tällaiselle varakkaiden ohituskaistalle, joka on iso riski suomalaiselle koulutukselle ja tasa-arvolle. Tästä kannattaisi kyllä perääntyä ja muistakin lukukausimaksuja haaveilevista puheenvuoroista irtisanoutua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.38 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Jatkan vielä tuosta edellisestä. Eli on mahdollista, että tällä uudistuksella nyt aiheutetaan päinvastaista kuin mitä tavoitellaan, eli opiskeluajat saattavat pidentyä heillä, jotka haluavat tehdä kahden alan tai tällaisen poikkitieteellisen opiskelukokonaisuuden. Suomi on sen verran pieni maa, että meillä ei ole jokaista tällaista poikkitieteellistä mahdollisuutta samalla tavalla tarjolla kuin vaikka Britteissä tai Ranskassa, joissa on tällaisia yhdistelmiä enemmän jo siinä vaiheessa, kun tutkintoa haetaan.

Ajattelen niin, että opiskelualan vaihtaminen ei myöskään helpotu tällä yhtään, että sinä et voi kokeilla useampaa tutkintoalaa yhtä aikaa, vaan sinun täytyy sitten lopettaa se ensimmäinen opiskelusi, jos haluat alaa vaihtaa. Eikä tähän myöskään ole tehty semmoista joustoaikaa, joka olisi vielä ollut mahdollista lisätä, että sinulla olisi jonkun aikaa mahdollista pitää kahta tutkinto-oikeutta yhtä aikaa, viimeistellä ne opinnot ja sitten jatkaa siitä toisesta saamastasi opiskelupaikasta. Eli riski on, että opiskeluajat pitenevät entisestään.

Tosiaan tässä mainittiin jo meidän esitys, jota on myös esimerkiksi SYL tukenut, että ensikertalaiskiintiö kuluu vasta vuoden kuluttua siitä, kun sinä olet opinnot aloittanut, tai 65 opintopisteen jälkeen. Sitä rajausta voisi tietysti yliopistojen ja korkeakoulujen kanssa katsoa, missä kohtaa olisi hallinnollisesti järkevää, että katsottaisiin sen kiintiön kuluun. Näin se mahdollistaisi sen, että alan vaihtaminen voisi tapahtua jo opintojen alkuvaiheessa, eikä tarvitsisi lykätä sen opiskelupaikan vastaanottamista, koska nyt tapahtuu se, että näiden ensikertalaispisteiden kuluttamista ei haluta tehdä, koska ne ovat monelle niin ratkaisevia korkeakouluun päästessä, että niitä säästääkseen ei oteta sitä toissijaista saatua opiskelupaikkaa vastaan, vaan haetaan sitten seuraavana vuonna opintoihin uudestaan.

On hienoa, että tämä opintoseteli hallituksella etenee avoimeen korkeakouluun ja avoimiin yliopistoihin. Toivottavasti saadaan se voimaan jo tänä syksyksi, niin että se oikeasti auttaisi nyt opiskelupaikkaa hakevia, näitä paikkoja jo useana vuonna hakeneita, tässä summassa. Valitettavasti se on ilmeisesti astumassa voimaan ainoastaan näiden uusien kirjoittajien osalta, eli se ei isoa joukkoa vielä tule auttamaan, mutta toivottavasti jatkuu niin, että sitten se joukko laajenee, joka tätä seteliä pystyisi jatkossa käyttämään.

Olen samaa mieltä siitä, että tutkinnonanto-oikeuden pitäisi kuitenkin säilyä korkeakouluilla. On merkittävää, että siinä, missä se tutkimus, se lopputyö tehdään, on tämä tiedeyhteisö, tutkimusyhteisö mukana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

19.41 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Edelleen sieltä vasemmalta laidalta tulee sellaisia väitteitä, joita voidaan analysoida hyvin monella tavalla, ja näkemyksiä. Edustaja toi esille, että hallituksen toimet esimerkiksi perusopetukseen ovat, että toisella kädellä annetaan, toisella otetaan. Tänään olen järjestänyt Pikkuparlamentissa erittäin merkittävän koulukeskustelun, jossa käytiin keskustelua oppimisen tuesta, osaamistakuusta. Yksikään kansanedustaja ei ollut paikalla, yksikään avustaja ei ollut paikalla, mutta onneksi siellä oli merkittävä määrä huippuasiantuntijoita myös suoraan koulujen arjesta. Nimenomaan meillä oli kysymys siitä, miten oppimisen tuen uudistus on toteutunut, miten hallituksen toimet ovat perusopetuksessa toteutuneet, ja lähes poikkeuksetta kaikki kertoivat, että nämä ovat olleet erinomaisia uudistuksia, niin kolme vuosiviikkotuntia lukemiseen, laskemiseen ja kirjoittamiseen, kännykkäkielto, terapiatakuu, koulupoliisitoimintaan satsaaminen, kiusaamisen vastainen työ, harrastamisen Suomen malli kuin tuo oppimisen tuen uudistus, jolla pyritään nimenomaan sitä osaamistasoa nostamaan.

Nyt haluan kyllä myös täällä nostaa keskustelua siitä, kuinka monta ammattia valtion tulee kustantaa. Tällä esityksellä, mikä tänään on ollut käsittelyssä, nimenomaan pyritään opiskelun tavoiteaikaan, joka nyt monissa korkeakouluissa venyy yli puolella opiskelijoista. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

19.43 **Mari Holopainen vihr:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Todellakin tämä opintoaikahan on sitten kysymys, jota on jo rajattu aiemmin. Ihan vain tästä pitkästä saavutusten listasta nyt nostan esiin tämän Suomen harrastamisen mallin, joka ei ollut tämän hallituskauden saavutus, vaan tämä lainsäädäntö tehtiin kyllä viime kaudella, [Jaana Strandmanin välihuuto] kun Sanna Marin toimi pääministerinä, ja silloin luotiin tämä malli. Voi olla, että tämä hallitus, joka on leikannut lapsilta ja nuorilta kovalla kädellä, ei välttämättä olisi tällaista uutta harrastamisen mallia tällä kaudella saanut aikaan. [Jaana Strandman: 19,1 miljoonaa harrastamisen Suomen malliin tällä kaudella!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

19.44 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Ihan vain ajattelin ottaa puheenvuoron, että pöytäkirjoihin merkittäköön, että perussuomalaisten riveistä todella vahvistettiin näköjään se ääneen lausuttu tavoite, että meidän ei tulisi mahdollistaa niin monelle opiskelijalle eri tutkintojen opiskelua maksuttomasti. Eli tulkitsen niin, että teillä todella tavoitteena on se, että jossain vaiheessa sitten jonkinlaiset lukukausimaksut ihmisille lyödään, suomalaisille opiskelijoille, nenän eteen. Hyvä tietää. [Jaana Strandman: Melkoista tulkintaa siellä harrastetaan!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

19.44 **Inka Hopsu vihr:** Kiitos, arvoisa puhemies! Vähintäänkin sieltä kysyttiin — jos nyt muistan sanasta sanaan —, kuinka monta tutkintoa, ammattia valtion tulee kustantaa. Tämä kysymys on kuultu tämän lakiesityksen käsittelyn yhteydessä moneen kertaan, ja tämä on iso yhteiskunnallinen keskustelu, jota meidän pitäisi avoimesti avoimin kortein käydä. Jos pyrkimys on siinä, että meidän korkeakoulutuksen maksuttomuutta aiotaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 33/2026 vp

muuttaa, niin sanokaa se ääneen, että se on se tavoite. Ja jos aiotaan alanvaihdosta tehdä vaikeampaa: eli on mahdollisuus jatkossa sitten ilmeisesti osan puolueista mielestä tehdä yksi tutkinto, ja jos haluat vaihtaa alaa, niin se ei enää sitten maksuttomasti ole mahdollista. Olisi hienoa, että kävisimme avoimin kortein tämän keskustelun.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 191/2025 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.